Rudolf Manik

Nad jednou konferenciou

V dňoch 26. – 27. mája 2022 sa v Bratislave uskutočnila VII. konferencia policajných historikov pod záštitou rektorky Akadémie Policajného zboru v Bratislave Dr. h. c. prof. JUDr. Lucie Kurilovskej, PhD. a zástupcu riaditeľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave plk. Mgr. Jána Pažického. Spoluorganizátormi konferencie boli Slovenská policajno-historická spoločnosť, Klub policajnej histórie Lučenec a Sekcia Medzinárodnej policajnej asociácie (IPA) - územné úradovne Bratislava VII a X.

Po otvorení konferencie jej stabilným moderátorom a predsedom Slovenskej policajno-historickej spoločnosti Mgr. Jergušom Sivošom, PhD. bol prednesený prvý referát predsedu Slovenskej numizmatickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied Ing. Zbyška Šusteka, CSc. s názvom **Falšovanie nostrifikačných označení na rakúsko-uhorských bankovkách v rokoch 1919 až 1920 vo svetle dokumentov z archívu Rakúskej národnej banky**. Predmetom prednášky bolo používanie bankoviek bývalej Rakúsko-uhorskej monarchie v jej nástupníckych štátoch. Niekde sa platidlá pečiatkovali (Rakúsko, Rumunsko), inde kolkovali (väčšina bankoviek Česko-Slovenska), alebo sa na nich realizovali podtlače (Maďarsko). Nostrifikáciu nerealizovalo Poľsko, Česko-Slovensko na Podkarpatskej Rusi, ani Taliansko v oblastiach Južné Tirolsko, Terst a Gorica-Gradiška.

Pplk. Mgr. Alexander Balucha z Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky predniesol tému **Vražda podúradníka Václava Šusta trestancom Františkom Šipulom dňa 22. apríla 1932**. Priblížené v nej boli životné osudy niekoľkokrát odsúdeného F. Šipulu (1888-1947), ktorý dňa 21. 4. 1932 odlomil zo svojej železnej postele v cele pravú zadnú nohu, na chodbe pretrhol drôt elektrického vedenia, ktorým viackrát udrel väzenského podúradníka Václava Šustu po hlave. Za zločin vraždy, prečiny krádeže a úmyselného poškodenia cudzieho majetku bol František Šipula odsúdený na trest smrti obesením, po milosti prezidenta republiky mu bol trest smrti zmenený na trest odňatia slobody na doživotie. F. Šipula zomrel v roku 1947 v nemocnici Ústavu pre mladistvých previnilcov a chorých väzňov vo Valdiciach.

Prítomný riaditeľ Múzea polície Českej republiky plk. v. v. Mgr. Radek Galaš predstúpil s príspevkom **Druhá posledná cesta strážmajstra Ometáka** venujúcom sa četníkovi Františkovi Ometákovi (1912-1942). Stržm. Ometák bol počas hliadky zastrelený 29. apríla 1942 výsadkárom z Veľkej Británie Arnoštom Mikšom, a to pri strážení poľného pozemku, na ktorom bola nájdená zahraničná vysielačka. Po rekonštrukcii tragického skonu stržm. Ometáka v roku 2007 došlo nedávno (2021) aj k exhumácii a znovuuloženiu jeho pozostatkov.

Z Akadémie Policajného zboru v Bratislave odznel príspevok plk. doc. JUDr. Klaudie Marczyovej, PhD. a npor. Mgr. Ivany Rubisovej, PhD. nazvaný **Relevantnosť výučby policajnej histórie a dejín na Akadémii Policajného zboru v Bratislave**. Prítomní sa dozvedeli o tom, že policajná história sa vyučuje na Katedre verejnoprávnych vied v rámci predmetu Dejiny štátu a práva a bezpečnostných služieb, a to ako študijný program Dejiny bezpečnostných služieb. Akadémia Policajného zboru v Bratislave organizovala i konferenciu 100 rokov ČeskoSlovenskej štátnosti, právnictva a bezpečnosti.

Bývalý riaditeľ Pyrotechnickej služby Polície Českej republiky plk. v. v. JUDr. Michal Dlouhý, Ph.D. prispel s témou **Smrť parašutistu Bohuslava Koubu na četníckej stanici**

Kutná Hora. Príslušník druhého československého odboja rotný Bohuslav Kouba (1911-1942) sa ako veliteľ paraskupiny *Bioscop* v apríli 1942 zúčastnil na výsadku pri obci Požáry na Křivoklátsku. Po zatknutí protektorátnymi četníkmi sa otrávil a v roku 2022 mu bola v Kutnej Hore po 80 rokoch od jeho tragickej smrti odhalená pamätná doska.

Plk. v. v. Ing. Bc. Jiří Rulc, Ph.D. v téme **Obnovenie Chovateľskej stanice Polície ČR v Prackoviciach nad Labem** rozoberal históriu v roku 1953 zriadenej stanice na odchov a výchovu šteniat pre potreby Zboru národnej bezpečnosti. Po rekonštrukcii z roku 2004 bola stanica o sedem rokov neskôr zatvorená, no k jej obnoveniu došlo v roku 2018 presunom z chovateľskej stanice v Domažliciach.

Pplk. Mgr. Petr Stein z Polície Českej republiky v príspevku **Riaditeľstvo národnej bezpečnosti v Prahe: personál a dislokácia** uviedol, že po oslobodení republiky v roku 1945 vzniklo v metropole štátu Riaditeľstvo národnej bezpečnosti a 55 revolučných národných výborov na území pôvodných 19 mestských častí. Riaditeľstvo národnej bezpečnosti sa členilo pôvodne na 9 oddelení, vlastnilo 26 objektov a ďalších 6 budov si prenajímalo. Oficiálne mu podliehali miestne veliteľstvá Zboru národnej bezpečnosti.

Predseda českej Policejní historické společnosti o. s. Čeněk Sudek zaujal referátom **Vozidlá Mestskej polície Brno počas uplynulých tridsiatich rokov**. Koncom socialistickej éry v Brne jazdili motorové vozidlá s nápisom „Městská inspekce veřejného pořádku“, ich fotografie však nie sú dochované. Mestská polícia vznikla v metropole Moravy ešte v roku 1992 a referent uviedol značky vozidiel hliadkových, radarových, terénnych i mikrobusov a autobusov. Pôsobili tu aj vozidlá pre technické uzávery, na prepravu psov a na účely odchytu zvierat.

PhDr. JUDr. Rudolf Manik, PhD., MB, MHA referoval na tému **K propagandistickej úlohe bezpečnostných orgánov v monstreprocesoch Československa z rokov 1948 – 1956**. Rozoberal pritom pôsobenie propagačných skupín zriadených v rámci prípravy trestných procesov s triednymi, ale i vnútornými nepriateľmi v počiatočnom období socialistickej epochy v Československej republike. priblížené boli procesy s Direktóriom československého odboja, s Protištátnym sprisahaneckým centrom Rudolfa Slánského a spol. a s buržoáznymi nacionalistami na Slovensku.

Historik JUDr. Josef Nejedlý predstúpil s príspevkom **Rovnošaty českého väzenstva: história a súčasnosť**. Po vyčlenení Zboru nápravnej výchovy zo Zboru národnej bezpečnosti, v roku 1965 bol khaki vzor uniforiem jeho príslušníkov vymenený za vzor oliva v roku 1967. Autor uviedol aj ďalšie zmeny z rokov 1969 a 1987 vrátane zavedenia petrolejovej farby uniforiem a nového rozlišovacieho znaku ZNV. Nový výstrojový predpis pre asi 7 000 príslušníkov Väzenskej služby Českej republiky bol prijatý až v roku 1993.

Príslušník Polície Českej republiky práp. Richard Sadílek uviedol tému **Vznik Policajného komisariátu v Kadani v roku 1937**. V tomto bývalom okresnom meste, kde došlo po vzniku Československej republiky v roku 1919 k tzv. kadanskému masakru sudetských Nemcov, bol v roku 1937 zriadený policajný komisariát na čele s komisárom Jaroslavom Ročákom. Štátna polícia tak nahradila v Kadani predtým existujúcu mestskú políciu, pričom pod komisariát spadali četnícke stanice v Kadani a Doupove.

Petra Sadílková v téme V**áclav Mrázek – český sériový vrah v mojom rodnom okolí** opísala V. Mrázka (1925-1957), ktorý bol so 7 preukázanými vraždami páchateľom s najväčším počtom obetí v dejinách českej kriminalistiky po druhej svetovej vojne. Okrem násilnej trestnej činnosti páchanej ním v rokoch 1951 až 1956 bol usvedčený i z ďalších 127 trestných činov.

Popravený bol po odsúdení za 7 vrážd, 4 pokusy o vraždu a 14 prípadov pohlavného zneužívania v roku 1957 na Pankráci v Prahe.

Prezident Zväzu športovej kynológie SR plk. Mgr. Bc. Juraj Štaudinger v príspevku **„Banskobystrický škrtič" Juraj Lupták a jeho dolapenie** oboznámil auditórium s rodákom z Banskej Bystrice Jurajom Ľuptákom (1942-1987), ktorý bol trestne stíhaný bol za krádeže a hospodársku trestnú činnosť. V rokoch 1978 až 1982 zavraždil tri ženy, pričom na trest smrti bol odsúdený Krajských súdom v Banskej Bystrici a to za spáchanie 3 vrážd, 3 krádeží a 2 znásilnenia. Popravený bol v roku 1987 v Bratislave ako predposledný v Československu.

Pavel Vaněk priblížil v tématike **Maturitné kurzy v Učilišti vojsk MV Bruntál a národnostné zloženie poslucháčov (1963 – 1966)** okrem uvedenej školy aj existenciu Vojenskej akadémie Pohraničnej stráže a Prípravnej školy učilišťa Vojsk ministerstva vnútra v Českom Těšíne. V učilišti pritom stály stav tvorilo 436 vojakov, počet poslucháčov zase presiahol 800 osôb prevažne českej a slovenskej, ale i ukrajinskej resp. maďarskej národnosti. Pôsobila tu aj škola dôstojníkov v zálohe.

Príslušník Colnej správy Českej republiky kpt. Mgr. Tomáš Herajt v príspevku **Colná vyhľadávacia služba 1970 – 1990** uviedol, že po zrušení krajinských finančných riaditeľstiev v roku 1948 bola finančná správa prevedená v I. stupni na okresné (mestské) národné výbory a v II. stupni na krajské národné výbory. Až v roku 1952 vznikla Ústredná colná správa Ministerstva zahraničného obchodu, ktorú nahradila v roku 1970 Ústredná colná správa Federálneho ministerstva zahraničného obchodu. V rámci colnej vyhľadávacej služby pôsobili jej skupiny v Plzni, Prahe, Brne, Bratislave a Košiciach až do roku 1990.

S poslednou prednáškou **Jar 1945 a policajné zložky na Slovensku** predstúpil predseda Slovenskej policajno-historickej spoločnosti a v súčasnosti predseda správnej rady Ústavu pamäti národa Mgr. Jerguš Sivoš, PhD. Po oslobodení Slovenska vykonávalo právomoci Poverenníctvo Slovenskej národnej rady pre veci vnútorné a vo februári 1945 došlo nariadením Predsedníctva SNR ku kreácii Národnej bezpečnosti, na čele ktorej stál plk. Vladimír Branislav Bodický. Koncom roka 1945 predstavoval počet príslušníkov Národnej bezpečnosti už 5 137 osôb, z toho 3 952 bolo prevzatých z bývalého žandárstva a 1 185 bolo novoprijatých príslušníkov (z toho 63 % partizánov).

PhDr. JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA
Masarykova 2
040 01 Košice
GSM: 0905 732 444
e-mail: rudomanik@gmail.com